

בביאור חלקי הזהירות

מחשבת הזהירות מתחלקת לשני סוגים:
הראשונה היא המחשבה שמלווה אותנו בכל יום, המחשבה של "רגע אחד, זה טוב לעשות את זה?".
היינו רוצים לחשוב כך, אבל הרבה פעמים אדם מוצא את עצמו שלא חשב בשלב הזה, והוא התנהג בילדותיות: אכילה, יצרים וכו'.
זה סוג אחד של מחשבות זהירות, אבל יש סוג נוסף.
זו לא השאלה שמלווה את החיים בכל רגע, אלא בראיה רחבה על נושא מסויים בחיים. עם מצב הנפש, הרגשות, היראת שמים.
נדרשת לא רק מחשבה נקודתית, אלא גם מערכתית, רחבה יותר.
המחשבה הזו היא מאוד מכרעת, היא יוצרת התקדמות יותר משמעותית.
הוא לא רק חושב תוך כדי תנועה, אלא מפלס לו דרך. מזהה איך מתקנים, תחבולה.
לכן צריכים לפשפש ולמשמש.

לפשפש - למצוא את הפשפשים, את הבעיות והחורים. לשים לב שאין בעיות, אין תקלות. לודא שאין קרעים בבגד.

לבדוק מה איכות הבגד, מה סוג הבד.
הרמח"ל נותן דוגמה של סוחרים גדולים.
איך סוכן קטן נהיה סוכן גדול, וחברו נשאר סוכן קטן?
יש לזה סיבה. יש אחד שכל הזמן מוכר וקונה.
אבל השני, מדי פעם עוצר, ומפסיד לכאורה זמן מכירה, ועושה קצת חשבונות.
הוא בודק איזה מוצרים נמכרים, ואיזה לא. הוא מתחשב בזה.
הוא רואה שהמקרה הזה לוקח הרבה חשמל, אולי שווה להזמין חדש בשביל הטווח הארוך.
הוא כל הזמן עושה חישובים, הוא גם קשוב למה שקורה בעולם. אם הוא מזהה אופנה חדשה, הוא מהר מתעדכן. הוא לא רק מוכר, הוא בודק כל דבר, מעיין כל הזמן כדי לחסוך כסף, וכך הוא מתקדם.
אומר הרמח"ל, האם אנחנו רוצים להיות סוחרים גדולים או קטנים?

הקדשת הזמן היא שיוצרת את ההבדל. זה נראה לכאורה כבזבוז זמן!
אבל לטווח הארוך זה משתלם. הוא מתקדם לאט לאט.
הוא שם לב לדברים בעייתיים, עירני. המחשבה מאפשרת התקדמות, זה נכון בכל תחומי החיים.
מי שמתפתח, לא דורך במקום, הוא שומר על יעילות, בודק את עצמו.
ככה בדיוק העולם של עבודת ה'.
המשמוש הוא הגברת האיכות.
המוח שלנו מוגבל. כשאנחנו מצליחים להתרכז למחשבה רחבה, אנחנו מרוויחים הרבה.
היום המחשב חושב בשבילנו, הוא יוצר איכות בסטטיסטיקה וכדו'. אבל את נפש האדם רק הוא יכול לפתח.
אם לא נעשה את זה, אנחנו ניתקע, נישאר באותן בעיות.
צריך לחשוב איך מתקדמים, מה נקודת התורפה. קוראים לזה תחקיר.
אדם שואל שלוש שאלות: מה קרה, למה זה קרה, איך אני יכול להיות יותר טוב.
כל הזמן מפיקים לקחים. לא בוכים על הרע, מפיקים לקחים וממשיכים קדימה.
יש טעויות בחיים. במערכות רציניות לא בוכים על חוסר הצלחה, עושים תחקיר. חקר כדי להתפתח.
אדם צריך לעשות חקר על האישיות שלו, על המידות, על המצוות, כדי להתפתח.
זה תהליך של תשובה.

זאת אומרת שאדם כל הזמן נמצא בתודעה של זהירות, שוקל את דרכיו כל הזמן.
"על כן יאמרו המושלים בואו חשבון" - לעשות חישובים כל הזמן.
החישובים מלמדים המון. כל ראש אירגון יגיד לך את זה.
הם יוצרים דיון, חומר למחשבה. כך מזהים נקודות חולשה וכו'.
יש המון סוגי תחקירים.
אדם צריך לשאול את עצמו: איך יכול להיות שאני לא מתקדם?

הוא צריך לעשות את זה כל הזמן, ובמיוחד כשיש טעות. מה גרם לטעות, לכל טעות יש סיבה. צריך לחפש את השורש הפורה ראש ולענה. תחקיר רציני עוקר את השורשים הרעים. לחשב! זו העצה האמיתית שנותנים לנו "המושלים" על יצרם.

מי שנשאר באינסטינקט, שורד בעולם וזהו, הולך בחושך! הוא לא יודע מה קורה לאישיות שלו. אם אדם בעולם הזה לא עושה תחקיר, הוא לא רואה כלום! מה קורה לאישיות, איפה הוא נמצא נפשית. יכול להיות שהוא יהנה מהחיים, יהיה לו כסף. אבל הוא לא יצליח! אדם יכול להיות מאוד מוצלח בעולם הזה, אבל להיות בעצם כישלון גמור, כי האישיות שלו כישלון. אתה לא רואה את הבעיות, את המידות הרעות, אתה חושב שאתה מוצלח מאוד. אבל הבעיה היותר חמורה היא שאתה חושב שהבעיה היא חלק מההצלחה! אדם חושב שהכוחניות שלו עוזרת לו להצליח בעולם הגשמי, כך הוא נהיה מוצלח. לא רק שהוא לא מבין שיש לו בעיה, אלא הוא חושב שהיא יתרון! זו רעה גדולה מאוד, כי הוא מתחפר במעשיו הרעים. העולם הזה מבלבל מאוד, הצלחה חומרית נראית לנו כהצלחה אמיתית.

הרגע הראשון צריך להיות רגע של התייעצות. אחרת האדם אולי חושב לא נכון. מי אמר שהתחקיר לא נעשה על ידי היצר הרע? בשלב הראשון צריך ללמוד איך עושים תחקיר, לשאול חכם איך לעשות. לכן הרמח"ל אומר שצריך ללכת אל אותם שכבר יצאו מהמבורך. אדם שלא מתייעץ, עלול לא לדעת לעולם איך לעשות תחקיר.

העולם הזה מקשה עלינו מאוד לקבל החלטות נכונות. הרמח"ל מביא את הגמרא שאומרת שהעולם הזה דומה ללילה, ובחושך של העולם הזה קורות שתי טעויות: האחת, שהאדם לא רואה את הכשלונות, והשנייה, שמה שהוא רואה הוא מפרש לא נכון. אנחנו נמצאים בעולם שלא משקף לנו בכלל את המצב הרוחני שלנו, אלא הרבה יותר את המצב החומרי: אם אדם ימכור מוצר לא מוצלח, אנשים מיד לא יקנו, אם הוא יזרע שתיל באדמה לא נכון, הוא לא יצמח. העולם הזה כל הזמן משקף לאדם את המצב החומרי, אבל הוא לא מספר לאדם בכלל את מצבו הרוחני. (מה אם "דעת הבריות נוחה הימנו"? - זה נכון, אבל השאלה היא אם באמת דעת הבריות נוחה הימנו. דעת הבריות נוחה ממנו זה אדם שרגיש לסביבה, זה לא מתוך כוחניות או שיש לו פרוטקציות וכד'. זה רק אם האדם רגיש לאנשים. זה לא מצד העולם הזה, אלא מצד הרגישות שלו. זה שכולם מעריצים אדם זה לא אומר שהוא בסדר, זה לא אומר שהוא לא צריך לעבוד על תיקון המידות. העולם מצד עצמו לא מספר על ההצלחות הרוחניות, המציאות לא תמיד משקפת אותה. היו בהיסטוריה הרבה רשעים שמליונים העריצו אותם. הגמר אבסנהדרין אומרת שבירושלים הרוב היו בעד שבנא, והמיעוט היה בעד חזקיה. ישעיהו אומר שזה לא מעניין אותו, כי המספרים לא אומרים כלום. "אם כולם אומרים" זה לא הוכחה לכולם.) מצבו הרוחני של האדם יכול להיות מאוד ירוד, והעולם הזה יאיר לו פנים. העולם יכול לתקתק גם אם לאדם מידות מקולקלות.

זו בעיה, במובן הזה העולם הזה הוא חושך, הוא לא מספר לנו שום דבר על מצבנו, אנחנו נמצאים לבד. בחיים אנחנו בדרך כלל נעזרים במציאות כדי לדעת איפה אנחנו עומדים. לכן אדם יכול להיכשל בטעויות גדולות מאוד ולא לדעת בכלל שנכשל: אדם יכול להיות כישלון רוחני חורף (לא מדקדק במצוות, לא עובד על תיקון המידות, לא לומד תורה), אבל בעולם הזה הוא מצליח חומרית.

הבעיה הקשה יותר, אומר הרמח"ל, היא שהאדם הזה רואה את הרע כאילו הוא טוב! זו טעות יותר חמורה. אדם יכול לדמיין שדברים מסויימים שהם מאוד שליליים הם דוקא מאוד מוצלחים! אדם למשל שהוא מאוד תחרותי ובקנאה עם כולם, יכול לראות את התחרותיות כגורמת לו לאבמיציות חזקות, ולחשוב שבגלל שהקנאה מביאה לו הישגים היא דבר טוב, מנוע להצלחה. אדם שרואה שכשהוא לא מצטנע אלא מפרסם את עצמו זה נותן לו הצלחה, כבוד וכל מה שהוא רוצה - מבחינתו חוסר הצניעות זה דבר מעולה. לא רק שהוא לא רואה את הבעיה, אלא שהוא תופס אותה כיתרון! זו בעיה קשה יותר לריפוי, כי הוא מתחזק יותר ויותר בדבר הרע.

הוא מביא לכך ראיות - הרי הניסיון מוכיח שזה עובד! הטעויות הולכות ומשתבשות, ואז קשה להחזיר את הגלגל אחור.

זה נורא - אדם נהיה יותר ויותר גרוע, כי הוא עושה מהתכונות השליליות שלו אידאל.

לכן הרמח"ל מציע לנו להתייעץ, לפחות בהתחלה לא לחשוב לבד, כי המדדים שלנו לרוב לא נכונים בהתחלה. לכן הרמח"ל מביא לנו משל.

הרמח"ל השתדל מאוד שהספר לא יהיה ארוך, לכן אם הוא כותב משהו, יש לו סיבה. פה הוא מביא משל יחסית ארוך - זה מוזר, למה הוא מביא משל כזה ארוך?

הוא מביא משל על גן המבוכה, שהוא מקום למשחק של השרים.

מה זה גן המבוכה? מין מבוך של שיחים גבוהים, שאדם מתחיל במקום אחד וצריך להגיע למקום אחר. כל השבילים דומים, אדם לא יודע איפה הוא נמצא, מה כיווני השמים, יש שבילים שהאדם לא יודע אפילו שמרחיקים אותו מהמטרה.

מאוד קשה לנווט שם ולמצוא את הדרך, [אלא אם כן האדם לא סתם הולך אלא בונה בראשו מפה].

למה הרמח"ל מדבר על גן השרים משחקים בו? אין להם מה לעשות?

הבעיה בגן היא, שמי שעומד מול השביל, לא יכול לדעת לאיפה השביל מוליך.

אז הוא מתחיל לדמיין, סומך על האינטואיציות שלו ועל הביטחון העצמי...

אבל הבעיה היא שאין לו מבט כולל. הוא רק רואה פניות, אין לו מבט על.

זה גורם לו לטעות ללא הפסקה, להסתובב סביב עצמו ולחזור אחורה.

מה ההבדל בין שר לבין אדם רגיל?

ככשר מקבל החלטה, אנחנו מצפים שהיא תהיה מתוך פרספקטיבה רחבה, כל הכרעה שלו תהיה מתוך ראייה כוללת, מבט לאיפה הולכים ומאיפה התחלנו, מה ההשלכות של כל החלטה. צריך ראייה רחבה!

יש פה משחק אסטרטגי שמרגיל את השרים להחזיק חשבון כולל - טביעות עין!

הוא צריך לשרטט לעצמו את המבוך, הוא לא סתם הולך אלא משרטט לעצמו מפה בראש!

תוך כדי הטעויות והתיקונים הוא בונה מפה אצלו בראש! זו ראייה רחבה, זה כישרון שיש לבנות.

לא להסתכל על החלטה נקודתית, אלא לקשר אותה לראיה נרחבת, לכל המהלך.

זה מה שאנחנו מצפים משר, ראייה כוללת.

לא כולנו מצליחים על ההתחלה להיות שרים, מושלים, "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון".

אבל יש כמה אנשים שכבר הצליחו להיות מושלים, שיצאו מהמבוך והגיעו למגדל (יכול להיות שעשו את זה בכוחות עצמם, ויכול להיות שהתייעצו עם מישהו שהיה קודם להם), ומשם הוא רואה את כל התמונה, את כל הדרכים.

הוא יכול להזהיר את האנשים באיזו דרך ללכת.

מי שתהיה לו אמונת חכמים, אמונה בגדולי ישראל - שרואים את כל המערכת, יודעים מתי היצר הרע מדבר.

חכם כזה הוא אדם שיש לו מידות נאצלות, יראת שמיים עצומה, שכל מחשבותיו תמיד אמיתיות ולשם

שמיים, ששום דבר נמוך לא משפיע עליו, בקיא בכל התורה, בעל הרבה ניסיון.

אדם שנקי משיקולים נמוכים - יש לו חשיבה כללית. הוא יכול לדבר על מה נכון באמת, לשים בצד את

החשבונות האישיים.

אפשר לראות שהוא מוכן לשלם מחירים עבור האמת, עבור דבר ה'.

השרים נותנים הדרכה להולכים, הם מייעצים! "בואו חשבון" - אני אלמד אתכם לעשות חשבון! שתהיו

שרים בעצמם.

הם מראים לך איך לעשות חשבון פעם אחר פעם, ובסופו של דבר תוכל לעשות חשבון בעצמך, ולנתב את

דרכך בחיים.

הדרך היחידה היא לאט לאט לבנות מפה בראש של הדברים.

המבוך הוא משחק שהרעיון שבו הוא להפוך דילמה נקודתית לחשיבה מערכתית.

כללו של דבר, המבט צריך לא להיות נקודתי: לאן זה הולך? ממה זה נובע?

אז הרבה יותר קל להיטהר, לפלס את הדרך.

סיכום בקצרה:

ההתבוננות מתחלקת לשניים: הראשונה היא ההתבוננות העקבית, זו שבדקת את הערכיות של המעשים היום יומיים שלנו. השנייה היא מבט רחב על התהליך שהאדם עובר, מצבו הנפשי ביחס למה שהיה. זו מחשבה מערכתית, היא יוצרת התקדמות יותר משמעותית ומאפשרת לאדם לפלס לו את הדרך. במושגי הרמח"ל:

פשפוש - למצוא את הבעיות שיש, חשבון עצמי, לשים לב לדברים בעייתיים ולוודא שהאדם במגמה הנכונה. משמוש - לבדוק את מכלול האישיות - מה המניעים למעשי, מה האיכות - להגביר את האיכות הכללית של האישיות. זה לא רק להימנע מטעויות, אלא ליצור משהו יותר איכותי באישיות. זה כולל לא רק הפקחת לקחים, אלא גם עשיית תחקיר על התורה, המצוות והעולם הערכי והאישיותי של האדם בשביל להתפתח.

העולם הזה, בגלל היותו משקף הרבה יותר את מצבו הגשמי של האדם מאשר את מצבו הרוחני, מקשה עלינו לקבל החלטות נכונות. אנחנו לא יכולים להעזר במציאות כדי לדעת את מצבנו הרוחני, מבחינה זו העולם הזה הוא חושך. זה יוצר שתי טעויות: א. אנשים לא מודעים לכשלונות הרוחניים שלהם, ב. אנשים חושבים שהרע שבהם הוא טוב, הם מפרשים את מה שהם רואים לא נכון. הבעיה השניה שהחושך יוצר - ראיית הרע כטוב - הרבה יותר קשה לתיקון, מפני שכשהאדם תופס את הרע כיתרון הוא מתחזק בו יותר ויותר, ונהיה יותר מסובך להחזיר את הגלגל אחור.

לכן הרמח"ל מציע להתייעץ עם אנשים שהמדדים שלהם ל"מהו טוב" נכונים. הוא מביא משל ארוך על מבוך שיחים שבו מאוד קשה לנווט, ולכן אנשים שרואים את הליכתם כאוסף של פניות, שחסר להם את מבט העל, לא מצליחים להגיע ליציאה וטועים שוב ושוב. המבוך הוא מקום משחק לשרים - אנשים שפועלים מתוך ראייה מרחבית, שמבינים את השלכות של כל החלטה. אותם שרים לומדים מהטעויות, בונים ראייה נרחבת של כל התהליך.

לא כולם מצליחים לראות את כל התמונה, אבל השר - משל לחכמי ישראל - מסוגל להנחות את האדם שבמבוכ ממרום מבטו. הוא יכול להזהיר את מי שיאמין לדבריו באיזו דרך ללכת. (חכם כזה צריך להיות נקי משיקולים נמוכים וחשבונות אישיים, אחרת מבטו לא יהיה כולל).

השרים מדריכים את ההולכים איך לעשות את החשבון, איך לבנות את החשיבה המערכתית, הראייה הכוללת.

המבט צריך להיות לאן הדברים מובילים ומאיפה הם נובעים. כך הרבה יותר קל לפלס את הדרך.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.